

Аделина А. Степанович, Великотърновски университет „ Св. Св. Кирил и Методий“

РАБОТА С ДЕЦА СЪС СПЕЦИАЛНИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ ПОТРЕБНОСТИ ЗА ОВЛАДЯВАНЕ НА АГРЕСИВНОТО ПОВЕДЕНИЕ И РАЗВИВАНЕ НА ЕМОЦИОНАЛНАТА ИНТЕЛИГЕНТНОС

РЕЗЮМЕ

Дипломната работа е разработена в три глави:

ПЪРВА ГЛАВА

“Агресивното поведение при децата”- теоретична част

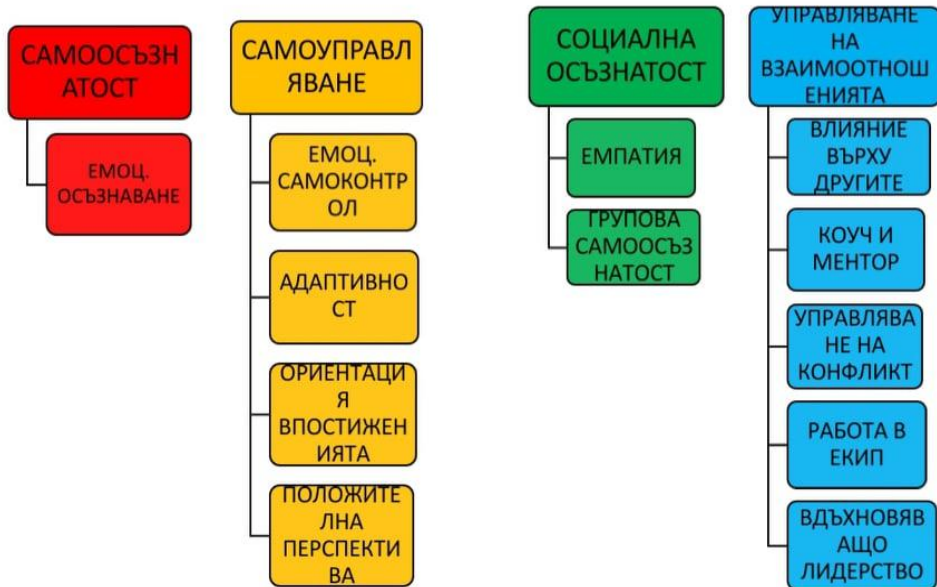
- Видове и форми на агресия;
 - Конструктивна и деструктивна агресия;
 - Агресивните деца;
 - Откриване/диагностициране на агресивното поведение при децата;
- Фактори при поява на агресия; Проблемно поведение

ВТОРА ГЛАВА

“Емоционална интелигентност”- теоретична част

- Емоция- определение, понятие, дефиниция, класификация;
- Класификация на емоциите;
- Детските емоции;
- Емоционалната интелигентност- какво представлява тя и защо е важна като умение;
- Развиване на ЕИ при децата;
- Емоционалната интелигентност срещу агресивното поведение

ЕМОЦИОНАЛНА И СОЦИАЛНА ИНТЕЛИГЕНТНОСТ И КОМПЕТЕНЦИИ

ЕМОЦИОНАЛНА И СОЦИАЛНА ИНТЕЛИГЕНТНОСТ И КОМПЕТЕНЦИИ ПРИ ДЕЦА

Самоосъзнатост

- разбиране на емоциите
- разпознаване на чувствата, степента им и до къде водят те

Самауправление

- Точната дума=точното чувство=контрол на импулса

Емоционално/Социално взаимодействие

- управление на действието, породено от емоцията
- причинно-следствена връзка
- регулация чрез емпатия

ТРЕТА ГЛАВА

“ Работа с деца със специални образователни потребности за овладяване на агресивното поведение и развиване на емоционална интелигентност”- експериментална част

- Експериментален модел на изследването;
- Описателна част на използвания инструментариум;
- Ход на експерименталното проучване;
- Дизайн на тренинг- обучение по емоционална интелигентност;
- Анализ на резултатите от анкетата за агресивно поведение

Въпросник 1	ИА	ЕПА	ЛИПСВАТ АП		Въпросник 2	ИА	ЕПА	ЛИПСВАТ АП	
	60%	40%	0%			20%	40%	40%	
Въпросник 2	НО на ЕИ	СО на ЕИ	НСО на ЕИ	ВО на ЕИ	Въпросник 1	НО	СО	НСО на ЕИ	ВО на ЕИ
	60%	40%	0%	0%		20%	40%	40%	0%

Таблица - различните степени на емоционалната интелигентност и взаимовръзката с проявите на агресия.

ИА- Изразена агресивност;

ЕПА- Единични прояви на агресия;

ЛИПСВАТ АП- Липсват агресивни прояви;

НО на ЕИ- Нисък обхват на емоционална интелигентност;

СО на ЕИ- Среден обхват на емоционална интелигентност;

НСО на еи- Над среден обхват на емоционална интелигентност; **ВО на ЕИ**- Висок обхват на емоционална интелигентност;

ЗАКЛЮЧЕНИЕ ОТ АНАЛИЗА: При сравняване на получените резултатите между Въпросник 1 и Въпросник 2, както и между Въпросник 1-ретест и Въпросник2 -ретест се забелязва реципрочност по отношение на обхвата на ЕИ и нивото на агресивност по процентно съотношение. Тоест : 60% на 60%; 40% на 40%; 20% на 20%; 0% на 0%. Като е важно да се обърне внимание на това, че е в обратна пропорционалност: - При отчитане на наличие на изразена агресивност се отчита и нисък до среден обхват на емоционална интелигентност; - При отчитани на наличие на епизодични прояви на агресия се отчита среден до над среден обхват на емоционална интелигентност;

Дипломната работа е създадена с цел проучване на взаимовръзката на два значими проблема при работата с деца- агресивността и емоционалната интелигентност.

В съвременното общество работата с деца е свързана с актуалната проблематика за овладяване на детската агресия. Често се говори за агресия в училище и извън него. Това е така, защото все още липсва единна методика за овладяване на агресивните прояви. Тези прояви могат да бъдат под различни форми: директни, индиректни, вербални, невербални, форми на насилие или форми на мобинг. "Мобингът се характеризира с неравнопоставеност на силите и отразява връзката насилникжертва"(Херцог, 2009: 22), а намерението винаги е насочено към нанасяне на вреди. Липсата на превенция на агресията, води до общуване в среда на страх и тормоз, и би било сериозен проблем в личностното развитие. Децата със

специални потребности често са обект на агресивно поведение от страна на други деца, дори и в съвременното образование, но и често са източник на такъв тип поведение. В която и позиция на агресия да попадне детето, една от основните предпоставки е невъзможността за самоконтрол или липсата на разбиране, и овладяване на емоциите. Научните постижения през последните няколко десетилетия в областта на емоционалната интелигентност, предоставят знания и възможности за развитието и. Емоционалната интелигентност е пластично умение, което може да бъде развивано през различните възрастови периоди на човека, твърди един от водещите изследователи в областта- Д-р Д. Голман. Взаимозависимостта между емоционалното осъзнаване и контрола на емоциите, би била добра основа за овладяване на детската агресия. Емоционалното осъзнаване възпрепятства импулсивните прояви на агресия.

Обект на изследването: Група от деца със специални образователни потребности, с индикации на агресивно поведение. Включваща шест деца, на възраст между 7 и 12 години, в класовете от 1 до 6 клас, в училища в град Бяла, обл. Русе

Четири момчета и две момичета. Диагнозите на децата, установени с медицински документи са следните: Детска церебрална парализа; Лека степен на умствена недостатъчност и Синдрома на хиперактивност с дефицит на вниманието; Лека степен на умствена недостатъчност и атипичен аутизъм; синдром на Даун; Синдрома на хиперактивност с дефицит на вниманието. Контролна група: Група деца между 7 и 12 години, учащи в начално училище и средно училище в град Бяла.

Предмет на изследването: Взаимовръзката между емоционалната интелигентност и агресивното поведение при деца със СОП.

Цел: Да се проучи връзката между Емоционалната интелигентност и агресивното поведение при децата със специални образователни потребности. Да се проучи, явява ли се емоционалната интелигентност успешен превантивен фактор, предпазващ проявите на агресивно поведение при децата със специални образователни потребности.

Хипотеза: Предполага се наличието на взаимовръзка между степента на прояви на агресивното поведение и нивата на емоционална интелигентност при деца със СОП. Наличието на висока и средна емоционална интелигентност се явява като предиктор за пониските нива на агресия. Наличието на емоционална интелигентност / над средно ниво / не допуска изявата на агресия и се явява като фактор, който допринася за ниските нива на агресивно поведение.

Задачи:

- 1) Да се анализират теориите и факторите за възникване на агресията;
 - 2) Да се направи теоретичен обзор на концепциите за емоционална интелигентност;
 - 3) Да се избере адекватен изследователски инструментариум;
 - 4) Да се изготви подходяща анкета за целите на експерименталното проучване
- Въпросник за установяване наличието на агресивни прояви при деца

5) Да се идентифицира и анализира наличието и нивото на емоционална интелигентност при деца със специални образователни потребности, преди провеждането на тренинга и след него;

6) Да се проучи връзката между Емоционалната интелигентност и агресивното поведение;

7) Да се изготви методика за обучителен тренинг по ЕИ за целите на експерименталното проучване.

Използван инструментариум на изследването.

За постигане на научно – изследователската цел, доказване валидността на работна хипотеза и решаване на предварително формулираните задачи е използвана комплексна методика от авторска анкета за установяване наличието на агресивни прояви при деца, стандартизиран тест за Емоционална интелигентност- версия за деца на Саймън Барон-Коен и обучителна методика от специално разработен собствен тренинг за ЕИ . Експериментално проучване /ЕП/ към дипломната работа на тема „ Работа с деца със специални образователни потребности за овладяване на агресивното поведение и развиване на емоционална интелигентност” е проведено с деца /респонденти/ със СОП, с местоживееене и обучаващи се на територията на община Бяла. Използваният инструментариум е следния:

- Анкета за установяване наличието на агресивни прояви при деца със СОП. ;

- Тест за Емоционална интелигентност- версия за деца на Саймън БаронКоен. ;

- Тренинг-обучение по Емоционална интелигентност; Етикетът „проблемно дете” е често срещан в съвременното общество. Но децата, обявени за такива, не само създават проблеми, те индикират за проблеми, с които им е трудно да се справят самостоятелно и без подкрепа. Емоционалното овладяване, може да не е в компетенциите на тези деца, но може да бъде развито като умение. Моментните емоционални изблици може да са свързани със здравословните граници за развитието на децата, но системните агресивни прояви, са проблем, труден за отстраняване, но не и невъзможен за превенция. Работата с деца за развиване на емоционалната интелигентност, може да се яви успешна превенция на проблема агресия.

Дипломната работа е разработена по значима за работата с деца съвременна проблематика- овладяване на детската агресия и развитие на емоционалната интелигентност и взаимовръзката между тях.

Акцента е поставен върху емоционалната интелигентност и агресивните прояви при децата със специални образователни потребности. Предположението, изказано в хипотезата, че високата емоционална интелигентност не допуска изявата на агресивно поведение може да се тълкува и като още един успешен модел от социализацията на децата със СОП. Емоционалното осъзнаване и контрола над емоциите, при децата със СОП, могат да бъдат предпоставка за по-малко вероятно „изключване“ в социален аспект като подрастващи и възрастни хора с различия. Емоционалната интелигентност не е

рационалният интелект, но изисква и предполага висока доза осъзнатост на емоциите и способност за тяхното управление. Чрез обучителния тренинг по ЕИ, децата получават възможността да се научат да разпознават и осъзнават емоциите си, да ги контролират и да развиват умения и способности за съпричастност. Методиката на обучението по емоционална интелигентност, използвана във тренинга, основана на съвременните постижения на теорията за ЕИ, има за цел да научи децата да осъзнават и валидират емоциите и чувствата като състояние и усещане и да допринесе за овладяване на агресивното поведение. Агресията е сериозен проблем, с който се сблъскват съвременната образователна система, учителите, родителите и подрастващите. Когато разногласията се превърнат в конфликтни ситуации, следващата почти неизбежна стъпка е проявата на агресивно поведение, а при общуването чрез агресия, потърпевши са всички страни. Преодоляването на агресивни прояви с помощта на емоционалната интелигентност е насочено към познаване и усещане на чувствата, както и умението за недопускане на разрушителни прояви, породени от непознати и „чужди“ емоции. Овладяването на ескалацията на емоциите и подобряване контрола над тях при деца със СОП в ранна детска възраст, могат да се окажат успешен подкрепящ фактор. Тъй като в основата на допълнителната подкрепа е подпомагане на рзнообразен набор от специфични нужди, емоционалното благополучие, би могло да е част от тях. Стимулирането на това, децата да покажат най-доброто от себе си, може да донесе много ползи в приобщаващата система. Тоест когато сме подпомогнали развитието на емоционалната интелигентност над средните нива, при деца със СОП, емоциите са станали по- осъзнати и управлявани, а изявата на агресивно поведение е сведена до рамките на единични прояви. В резултат на което нивата на средната и над средната емоционалната интелигентност, биха могли да се разглеждат като предиктор за ниските нива на агресивно поведение. Какво е въздействието на емоционалната интелигентност спрямо агресивните прояви? Краткият отговор е: Огромно! Емоционалната интелигентност е изключително ефективен начин децата да бъдат фокусирани, спрямо развитието на силните им страни относно ресурса на лични и социални умения и компетенции в посока ориентирана към по-високи постижения. Взаимовръзката между емоционалната интелигентност и снижаване нивата на агресивност(обратна корелация: висока ЕИ/ ниска агресия), биха благоприятствали повишаване успеваемостта, спрямо обучителните трудности. Емоционалната интелигентност е основата за множество значими умения – тя въздейства върху почти всичко, което правим и казваме всеки ден. ЕИ е все още недостатъчно проучена област в нашата обучителна среда. Емоционалната интелигентност предоставя разнообразен спектър от обучителни възможности за пълноценна интеграция при изяви на агресивно поведение във включващото обучение. Темата за взаимовръзката между емоционалната интелигентност и агресията е все още слабо проучена и е обект на дискутабилен интерес в сферата на образованието. Вероятно поради това, че понятието емоционалната интелигентност, теориите и методическия инструментариум свързани с нея не са придобили достатъчно ниво на анализ и изучаване на академично ниво и все още не са адаптирани и стандартизирани у нас основни тестови батерии за измерване на емоционалната интелигентност.

От получените резултати в експерименталното изследване към настоящата дипломна работа, ясно се вижда взаимозависимост между нивата на емоционалната интелигентност и степента на агресивните прояви: Средната и над средна емоционална интелигентност е фактор, който допринася за ниските нива на агресия при изследваните деца със СОП .

В резултат на теоретичния обзор, анализа на проведеното експериментално изследване, обучителния тренинг и потвърждаване на валидността на хипотеза, могат да се направят следните препоръки:

- Да се използват по- широко в педагогическата практика и специална диагностика, ресурси и методики за оценяване нивата на емоционалната интелигентност и нейните компетенции и взаимовръзката с агресивните прояви в ранно детско развитие при деца със и без СОП;
- Да се провеждат научно обосновани педагогически обучения по темата „ Емоционална интелигентност” с деца с широк спектър на обучителни трудности, образователни потребности и поведенчески прояви.
- Да се разработят програми под формата на обучителни тренинги, за развитие и усъвършенстване на емоционалните компетенции с цел повишаване на емоционалната интелигентност и превенцията на агресивно поведение.